

Asist. dr. Teja Koler Povh

Podiplomski seminar UL FGG dne 3. junija 2015 ob 16.00

Naslov: Odprti dostop do znanstvenih informacij in gradbeništvo

Izvelek

V sodobnem času, zaznamovanem s poplavo informacij in časovno stisko človeka, je zelo pomemben hiter in brezplačen dostop do relevantnih informacij. Odprti dostop do rezultatov javno financiranih raziskav (znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov) je vrsta sodobne znanstvene komunikacije 21. stoletja in nov model v založništvu znanstvenih publikacij. Odprto dostopna objava je elektronska, brezplačna za uporabnika in brez strogih omejitev avtorskega prava. Evropska komisija zahteva odprti dostop do polnih besedil objav iz sofinanciranih projektov že od leta 2008, še posebej za tiste iz programa Obzorje 2020. V mednarodnih raziskavah je ugotovljeno, da so odprto dostopne objave citirane večkrat kot tiste, ki niso odprto dostopne. To trditev smo za področje gradbeništva preverili v raziskavi interdisciplinarnega doktorskega študija humanistike in družboslovja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Rezultati so predstavljeni v disertaciji z naslovom Vpliv odprtega dostopa na citiranost znanstvenih objav gradbeništva, zagovarjani v juliju 2014.

V disertaciji smo proučevali vpliv odprtega dostopa na citiranost znanstvenih člankov na področju gradbeništva. Izvedli smo bibliometrijsko analizo člankov in citatov, rezultate smo preverjali s programom za statistiko Mathematica. V prvem delu raziskave smo proučili raziskovalne navade raziskovalcev in učiteljev Fakultete za gradbeništvo in geodezijo UL (UL FGG) in vpliv odprtega dostopa na število citatov. Na vzorcu njihovih znanstvenih objav v obdobju 2003-2008 smo ugotovili, da objavljajo v mednarodnih revijah zgornjih dveh kvartilov, kamor so uvrščene revije z visokimi vrednostmi dejavnika vpliva znotraj posamezne vsebinske skupine seznama mednarodnih revij Journal Citation Report. 19 % objav UL FGG je odprtodostopnih. Vzorec raziskave smo razširili na 2.242 člankov iz 18 mednarodnih revij s področij gradbeništva, razvrščenih v dve skupini, odprtodostopne (OA = 469) in odprto nedostopne članke (NOA = 1.773 člankov). Ugotovili smo, da je odprti dostop eden od mnogih dejavnikov, ki vplivajo na število citatov. Njegov vpliv lahko potrdimo pri člankih, objavljenih v revijah 1. kvartila. Ob njem na število citatov vplivajo tudi število avtorjev, predvsem pri člankih NOA in število različic, preko katerih je članek brezplačno in brez omejitev, izvirajočih iz določil avtorskega prava, v elektronski obliki na voljo uporabnikom preko splošno uporabnega sistema Google Scholar. Proučevali smo tudi časovni odmev, to je obdobje od objave članka v elektronski obliki do njegovega prvega citata v elektronski obliki, merjeno v mesecih, in ugotovili, da so oboji svoje prve citate dosegli že v prvem letu po objavi, vendar so jih članki OA dosegli več. Oboji so svoje največje število citatov dosegli že 3. ali 4. leto po objavi. Najkrajši čas, potreben za prvi citat, je pri člankih OA 5 mesecev, pri člankih NOA pa 13 mesecev. Raziskava na majhnem vzorcu 50 člankov OA razkriva, da arhiviranje člankov v institucionalnih repozitorijih skrajša čas do prvega citata. Skladno z ugotovitvami je bil na UL FGG v letu 2011 zgrajen digitalni repozitorij, v katerem je konec 2014 arhiviranih 2.500 enot, med njimi je 280 znanstvenih člankov.